

تعریف نفقه زوجه

نفقه زوجه به معنای تأمین هزینه‌های متعارف و لازم زندگی زن پس از انعقاد عقد نکاح دائم است که بر عهده زوج قرار دارد. این هزینه‌ها شامل مسکن متناسب با شأن خانوادگی، اثاثیه منزل، خوراک، پوشاک، درمان، دارو و در صورت ضرورت، دستمزد خادم می‌باشد. این تعریف بر اساس ماده 1108 قانون مدنی ایران و رویه قضایی کشور کاملاً مورد پذیرش است.

مبنای قانونی نفقه

مطابق ماده 1107 قانون مدنی (اصلاحی 1381) نفقه عبارت است از کلیه نیازهای متعارف و متناسب با وضعیت زوجه از قبیل مسکن، البسه، اثاث منزل و هزینه‌های درمانی و بهداشتی و خادم در صورت عادت یا احتیاج به واسطه نقصان یا مرض.

شرایط و نحوه پرداخت نفقه

بر اساس قواعد فقهی و قانونی، پرداخت نفقه منوط به تحقق دو شرط اساسی است:

وجود عقد نکاح دائم؛ عقد موقت (صیغه) به طور کلی موجب استحقاق نفقه نمی‌شود مگر اینکه شرط شده باشد (ماده 1113 قانون مدنی).

تمکین زوجه؛ به معنای انجام وظایف زوجیت از جمله حسن معاشرت، سکونت در منزل شوهر و اطاعت در امور زناشویی است. ماده 1108 قانون مدنی مقرر می‌دارد که زنی که بدون عذر موجه از تمکین خودداری کند، مستحق نفقه نخواهد بود.

در صورت عدم تمکین یا خروج بدون عذر موجه از منزل، نفقه زوجه تعلیق می‌شود، مگر آنکه خروج به دلیل خوف ضرر بدنی، مالی یا شرافتی باشد که در این صورت نفقه همچنان برقرار خواهد بود (ماده 1115 قانون مدنی).

نحوه تعیین میزان نفقه

میزان نفقه تابعی از وضعیت مالی زوج، عرف و عادات خانوادگی و منطقه‌ای و شأن اجتماعی زوجه است. در صورت اختلاف، دادگاه به استناد دلایل و مدارک موجود میزان نفقه را تعیین می‌کند.

ضمانت اجرای عدم پرداخت نفقه

عدم پرداخت نفقه به موقع و به میزان کافی توسط زوج، دارای ضمانت اجرای کیفری و حقوقی است:

شکایت کیفری ترک انفاق: مطابق ماده 642 قانون مجازات اسلامی، هر کس توان مالی داشته باشد و از دادن نفقه خودداری کند، به حبس از ۳ ماه و یک روز تا ۵ ماه محکوم می‌شود.

جرم مستمر: ترک انفاق جرم مستمر است و زن می‌تواند به ازای هر ماه عدم پرداخت، شکایت جداگانه طرح کند.

دادخواست حقوقی مطالبه نفقه: برای دریافت نفقه‌های معوقه (گذشته)، زوجه باید دادخواست حقوقی تنظیم و به دادگاه خانواده ارائه دهد.

نحوه تنظیم دادخواست مطالبه نفقه

زوجه برای مطالبه نفقه گذشته، باید دو نسخه دادخواست تهیه کرده و میزان نفقه مورد درخواست را مشخص نماید. سپس بر اساس میزان خواسته، هزینه تمبر (حق دادرسی) پرداخت و دادخواست را به دادگاه خانواده تقدیم می‌کند.

محاسبه هزینه تمبر: بر اساس فرمول «خواسته $\times 1.5\%$ » محاسبه می‌شود. برای مثال، نفقه 100 هزار تومان هزینه تمبر 1500 تومان خواهد بود.

در صورت عدم توانایی پرداخت هزینه دادرسی: زن می‌تواند همزمان دادخواست اعسار (معافیت از هزینه) تقدیم کند و شهود برای اثبات شرایط معرفی نماید.

نفقه در دوران عقد و قبل از زندگی مشترک

نفقه در مدت عقد و پیش از آغاز زندگی مشترک به زوج تعلق نمی‌گیرد، مگر آنکه زن آمادگی خود را برای شروع زندگی اعلام کند و مرد از قبول وی خودداری نماید. در این حالت زن مستحق نفقه خواهد بود و باید آمادگی خود را با ارائه اظهارنامه یا استشهادیه اثبات نماید.

نفقه در موارد خاص

نفقه در طلاق رجعی: در دوران عده، شوهر موظف به پرداخت نفقه است مگر آنکه طلاق به دلیل نشوز زوج صادر شده باشد (ماده 1109 قانون مدنی).

نفقه در عقد موقت: طبق ماده 1113 قانون مدنی، زن عقد موقت به طور معمول مستحق نفقه نیست مگر شرط شده باشد.

نفقه در صورت صغیر یا مجنون بودن زوج: پرداخت نفقه در این موارد بر عهده ولی خاص یا قیم است.

نفقه در صورت غایب مفقودالاثر بودن زوج: زوج می‌تواند درخواست تامین نفقه از اموال شوهر را به دادگاه ارائه دهد.

نمونه مسائل حقوقی مرتبط با نفقه زوج

مسئله 1:

خانمی پس از عقد دائم، به دلیل عدم تمکین از سوی شوهر، نفقه دریافت نمی‌کند. شوهر ادعا می‌کند زوجه ناشزه است. چگونه می‌توان حقوق زن را احقاق کرد؟

راه حل:

با استناد به ماده 1108 قانون مدنی، در صورتی که زن بدون مانع مشروع تمکین نکند، مستحق نفقه نیست. اما اگر زن دلیل موجهی مانند سوء رفتار شوهر داشته باشد، تمکین ساقط است و حق دریافت نفقه برقرار می‌شود. لذا باید ادله و مستندات برای اثبات عدم امکان تمکین فراهم شود.

مسئله 2:

شوهر توان مالی دارد اما از پرداخت نفقه امتناع می‌کند. زن می‌خواهد نفقه معوقه را دریافت کند. چه اقداماتی باید انجام دهد؟

راه حل:

ابتدا می‌تواند شکایت کیفری ترک انفاق مطرح کند تا مرد به مجازات محکوم شود. سپس دادخواست حقوقی مطالبه نفقه معوقه به دادگاه خانواده ارائه شود. در صورت نیاز، اعسار و درخواست معافیت از هزینه دادرسی نیز تقدیم شود.

نکات حقوقی مهم

نفقه از جمله حقوق مالی زن است که در هر شرایطی بر عهده شوهر است، مگر اینکه زوجه ناشزه باشد.

نفقه فقط به زن دائم تعلق می‌گیرد، مگر اینکه در عقد موقت شرط پرداخت نفقه شده باشد.

مطالبه نفقه گذشته تنها از طریق دادخواست حقوقی ممکن است.

ترک انفاق جرم مستمر است و هر ماه عدم پرداخت آن قابل شکایت کیفری است.

در صورت فوت شوهر یا عدم وجود ولی خاص، قیم یا دادگاه مسئول پرداخت نفقه زن خواهند بود.

سوالات متداول

سؤال 1: نفقه شامل چه هزینه‌هایی می‌شود؟

پاسخ: نفقه شامل مسکن متناسب، پوشاک، خوراک، درمان و دارو و در صورت نیاز، هزینه خادم است.

سؤال 2: آیا زن عقد موقت مستحق نفقه است؟

پاسخ: به طور کلی خیر، مگر اینکه شرط پرداخت نفقه در عقد موقت ذکر شده باشد.

سؤال 3: اگر زن تمکین نکند، نفقه قطع می‌شود؟

پاسخ: بله، مگر اینکه ترک منزل یا تمکین به دلیل خوف ضرر بدنی یا مالی باشد.

سؤال 4: چگونه می‌توان نفقه معوقه را دریافت کرد؟

پاسخ: از طریق دادخواست حقوقی در دادگاه خانواده و یا شکایت کیفری ترک انفاق برای نفقه جاری.

دعوت به اقدام (CTA)

برای دریافت مشاوره تخصصی حقوقی و راهنمایی دقیق در زمینه نفقه و دعاوی خانواده، هم‌اکنون به صفحه

مشاوره حقوقی ما مراجعه نمایید:

<https://irlawyers.ir/مشاوره-حقوقی/>